

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. De på forhånd udvalgte emner for opfølgingsinspektionen	4
2.1. Badeforhold	4
2.2. Vaskemaskine	6
2.3. Arbejde	7
2.4. Fritid og fællesskab	9
3. Arresthusets besvarelse af spørgsmål i øvrigt	13
4. Andre forhold	17
4.1. Besøgsforhold	17
4.2. Undervisning	18
4.3. Lægefaciliteter mv.	19
4.4. Andet	21
5. Rapportgennemgang	23
5.1. Lidt om sagerne	24
5.2. Om sagsbehandlingsmåden i arresthuset	25
5.3. Retsgrundlag	25
5.4. Sagsbehandlingsregler	26
5.5. Vejledning om den indsattes rettigheder i forbindelse med forhør	27
5.6. Forhørsvidner (arrestinspektøren som forhørsvidne)	30
5.7. Protokollen	31
5.8. Begrundelse	32
5.9. Hjemmel, bevisbedømmelse og strafudmåling	34
6. Opfølgning	37

7. Underretning.....38

1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 10. juni 1997 inspektion af Arresthuset i Næstved. Jeg henviser herom til min rapport af 6. februar 1998 og opfølgningerne herpå i breve af 6. februar, 21. august og 11. september 1998. (Brevet af 21. august 1998 skrev jeg efter et opfølgende besøg i arresthuset den 18. august 1998).

Den 24. september 2002 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Næstved som opfølgning på den tidligere inspektion af arresthuset. Denne opfølgningsinspektion adskilte sig fra en almindelig inspektion i flere henseender. De forhold som opfølgningsinspektionen først og fremmest vedrørte, var således udvalgt på forhånd, og opfølgningsinspektionen blev endvidere forberedt ved en forudgående brevveksling med arresthuset hvorunder arresthuset besvarede en række spørgsmål, jf. nedenfor under pkt. 3.

Opfølgningsinspektionen af Arresthuset i Næstved var den første af sin art og blev senere samme dag efterfulgt af en lignende inspektion af Arresthuset i Vordingborg.

Opfølgningsinspektionen omfattede først og fremmest de indsattes beskæftigelsesforhold, fritidsforhold, badeforhold og de indsattes muligheder for at vaske deres eget tøj. Jeg bad i forbindelse med varslingen af opfølgningsinspektionen arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer vedrørende disse (særligt udvalgte) forhold siden sidste inspektion og/eller eventuelle projekter eller planer herom. Hvis der var sket (væsentlige) ændringer vedrørende andre forhold, bad jeg tillige arresthuset om at oplyse herom. Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvorvidt arresthusets vedligeholdelsesstandard, herunder inventaret, var bedre eller dårligere end sidst. Jeg bad i forbindelse hermed arresthuset om kopi af eventuelle vedligeholdelsesplaner. Jeg bad udtrykkeligt om at få disse oplysninger skriftligt og inden opfølgningsinspektionen. I brev af 22. august 2002 med bilag besvarede arresthuset min anmodning.

Arresthusets indsatte var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med opfølgingsinspektionen og muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig og mine medarbejdere om generelle forhold vedrørende institutionen eller de indsattes egne forhold.

Opfølgingsinspektionen startede med en besigtigelse af besøgsforholdene efterfulgt af en fællessamtale med samtlige de indsatte som var interesseret heri (i alt 10 indsatte), først og fremmest om de generelle forhold i arresthuset. Ingen af de indsatte havde ytret ønske om en samtale om deres egne forhold, men en enkelt indsat spurgte under fællessamtalen til sine aflønningsforhold i arresthuset. Den pågældende har modtaget selvstændigt svar herpå.

Efter en rundgang i (det meste af) arresthuset blev der afholdt et møde med arrestforvareren og arrestinspektøren – herunder om de spørgsmål som de indsatte havde bragt op tidligere på dagen. Jeg modtog under den afsluttende samtale med arresthusets ledelse 10 disciplinærsager for en nærmere angivet periode således som jeg tidligere på dagen havde bedt om. Sagerne gennemgås nedenfor under pkt. 5.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Næstved, Politimesteren i Næstved og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har i breve af 11. november og 13. november 2002 modtaget bemærkninger fra henholdsvis arresthuset og politimesteren og politimesteren alene. Bemærkningerne er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2. De på forhånd udvalgte emner for opfølgingsinspektionen

2.1. Badeforhold

I mit brev af 6. februar 1998 anførte jeg følgende om de indsattes badeforhold:

”Ad. pkt. 2.3.1. (s. 6) – etablering af endnu et bad

Jeg henstillede at der blev søgt etableret endnu et brusebad.

Arresthuset har anført at det vil være ønskeligt med endnu et baderum til de indsatte, men at det ikke er muligt at finde en egnet plads hertil uden at nedlægge en celle til formålet.

Direktoratet har hertil oplyst at det af kapacitetsmæssige årsager vil være uheldigt at nedlægge arresthuspladser, men at man ved en eventuel kapacitetsudvidelse i arresthussektoren vil være opmærksom på problemet i Arresthuset i Næstved.

Jeg tager det anførte som et udtryk for at arresthus og direktoratet er enige i at der er behov for endnu et bad, men at der ikke er praktiske muligheder herfor på nuværende tidspunkt. Under henvisning til direktoratets bemærkninger om at man vil være opmærksom på problemet tager jeg det oplyste til efterretning og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.”

I tilknytning til besøgsrummet er der nu etableret yderligere et bad (og toilet).

De indsatte oplyste at de kun må bruge badet ved besøgsrummet i forbindelse med at de har besøg, og at badeforholdene i arresthuset således ikke har ændret sig væsentligt i forhold til tidligere.

Jeg foreslog på den baggrund arresthuset at lade de indsatte i stueetagen bruge badet ved besøgsrummet.

Arresthuset oplyste hertil at der efter ledelsens opfattelse ikke er problemer med kø til badet på 1. sal, og at det vil kunne give problemer med indsmugling af stoffer hvis det tillades de indsatte at bruge badet ved besøgsrummet uden for besøgstiden.

Badeværelset på første sal blev besigtiget. Rummet fremtrådte trist med mørke, brune fliser og tilkalkede armaturer og rør. På forespørgsel oplyste arresthuset at badeværelset bliver rengjort og vedligeholdt på linje med de øvrige rum i arresthuset. De hyppige afkalkninger er imidlertid med til at nedbryde fugerne mellem fliserne i gulvet. Efter arresthusets opfattelse bør badeværelset renoveres.

Badeværelset på 1. sal er ikke medtaget i arresthusets brev af 22. august 2002 under punktet ”Påtrængte bygningsmæssige ændringer”.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse herom.

Jeg kan ikke afvise at en ændret anvendelse af badeværelset ved besøgsrummet vil kunne give problemer. Dette badeværelse blev imidlertid efter det oplyste indrettet bl.a. under henvisning til min henstilling om at der blev etableret endnu et bad i arresthuset.

På den baggrund og under henvisning til det som jeg har anført i min opfølgning i brev af 6. februar 1998, og til vedligeholdelsesstandarden af badeværelset på 1. sal, henstiller jeg til arresthuset at overveje hvordan det ekstra badeværelse i arresthuset kan komme de indsatte i arresthuset til gode, også når de ikke modtager besøg.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad min henstilling fører til.

2.2. Vaskemaskine

Under mit opfølgende besøg i arresthuset den 18. august 1998 fik jeg forevist en nyere vaskemaskine og en tørretumbler installeret i arresthusets kælder. Vask og tørring – herunder vask af de indsattes tøj – i disse maskiner, som var opstillet uden for arresthusets sikrede område, blev forestået af gangmanden. I forbindelse med min opfølgning på inspektionen fastholdt jeg min henstilling om at der blev installeret en vaskemaskine i det sikrede område med henblik på at de indsatte selv fik mulighed for at vaske deres tøj således som arresthuset også havde ønsket det (jf. pkt. 2.3.3. i mit brev af 21. august 1998). Direktoratet for Kriminalforsorgen meddelte herefter at direktoratet havde forhøjet en

bevilling til renovering af arresthusets elinstallationer med 6.000 kr. således at en vaskemaskine kunne installeres i det sikrede område.

Der er nu opstillet en nyere vaskemaskine på gangen i stueetagen (under trappen) til brug for de indsatte. De indsatte har mulighed for at tørre tøjet i gården på de hertil indkøbte tørrestativer (på det gårdtursareal som kun benyttes til isolanter) eller på gangen. Arresthuset stiller vaskepulver gratis til rådighed for de indsatte. Både de indsatte og arresthuset oplyste at vaskeordningen fungerer uden problemer.

Jeg tager det oplyste til efterretning og foretager ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

2.3. Arbejde

Den del af gårdarealet som er ombygget til værksted og fritidslokale, blev som nævnt allerede besøgt under mit besøg den 18. august 1998. På tidspunktet for besøget denne dag blev fritidslokalet anvendt til produktion (sortering af kort i kasser mv.). I min opfølgning i brev af 21. august 1998 udtalte jeg at om- og tilbygningerne i det hele forekom meget tilfredsstillende.

De indsatte klagede under opfølgningsinspektionen over at arresthuset ikke tillader at værkstedet (fræseren) anvendes i den almindelige arbejdstid fordi dommerkontoret har klaget over støjen. De indsatte klagede endvidere over dårlig udluftning i værkstedet. De indsatte oplyste på forespørgsel at det er muligt at arbejde to og to sammen på cellerne, men at denne mulighed i høj grad afhænger af hvem af fængselsfunktionærerne der har vagt den pågældende dag. Nogle af de ansatte ønsker således ikke at give deres tilladelse hertil. De indsatte klagede endvidere over at det nuværende arbejde (med at sætte indlæg i diverse plastikhætter) er belastende for tommelfingeren, og at det derfor ikke er muligt at holde en almindelig timeløn på akkord. Efter de indsattes opfattelse er også aflønningen for at flette julestjerner sat for lavt. En enkelt indsat – som

er uddannet blikkenslager – anførte at arresthuset kan spare en hel del penge hvis arresthuset lod den pågældende udføre VVS-arbejdet i huset.

Arresthuset oplyste at der kan være fire til fem indsatte beskæftiget ad gangen i fritidslokalet. Dertil kommer en eller to indsatte i værkstedet (hvis fræseren anvendes dog kun én). Ombygningen har således givet øgede muligheder for fællesskab i arbejdstiden. Arresthuset oplyste endvidere at der er muligheder for fællesskab på cellerne i arbejdstiden, men at muligheden afhænger af arbejdets art og af om de indsatte kan finde ud af at være låst inde sammen på en celle. Derudover afhænger muligheden for fællesskab på cellerne i arbejdstiden, som anført af de indsatte, af hvem der er på vagt. Om arbejdet med at samle plastikhætter oplyste arresthuset at indlægget i langt de fleste hætter kan sættes i med enden af et kosteskaf eller et lignende hjælpemiddel, men at dette tager lidt længere tid i forhold til at bruge tommelfingeren hvorfor de indsatte foretrækker denne (sidste) metode. (Arbejdet udføres for firmaet Bøjko). Arresthuset oplyste generelt om akkorderne i arresthuset at disse fastsættes af arrestforvareren i forhold til hvor lang tid han selv er om det pågældende stykke arbejde den første gang han prøver det. På denne måde bliver på den ene side eventuelle pauser ikke medregnet i akkorden; på den anden side tages der ved fastsættelsen af akkorden heller ikke hensyn til at de indsatte kan gøre arbejdet hurtigere efterhånden som rutinen indfinder sig. Arresthuset oplyste at nogle af de indsatte får udbetalt væsentlige mere end hvad der svarer til den almindelige timeløn – dette gælder også arbejdet med at flette julestjerner. Hvad arresthusets anvendelse af faglært arbejdskraft blandt de indsatte angår, oplyste arresthuset at arresthuset efter gældende regler ikke har muligheder herfor idet reglerne på dette fagområde (VVS-arbejde) kræver at arresthuset som offentlig institution får arbejdet udført af en håndværksmester med autorisation.

Arresthuset bekræftede at der har været klager fra Dommeren i Næstved over støj fra fræseren i værkstedet. Klagerne kommer fordi det af hensyn til støvet i værkstedet er nødvendigt at holde døren til gården åben når fræseren er i brug. Arresthuset oplyste at fræseren bruges til at lave spidser på markeringspæle, og

at arbejdet af hensyn til naboen tilrettelægges på tidspunkter hvor personalet på dommerkontoret ikke er på arbejde. Støjproblemet vil på længere sigt kunne løses ved at etablere udsugning fra fræseren. Problemet er dog ikke så stort som det umiddelbart lyder, fordi de indkomne løbende ordrer på markeringspæle kan opfyldes ved én mands arbejde i tre måneder.

Det er arresthusets vurdering at arbejdsmængden i arresthuset er tilfredsstillende.

Jeg tilkendegav under den afsluttende samtale med arresthusets ledelse som min opfattelse at det ikke bør være op til den enkelte fængselsfunktionær om der skal gives tilladelse til arbejdsfællesskab på cellerne. Et eventuelt afslag bør (alene) gives med henvisning til objektive, saglige forhold hvilket arresthusets ledelse erklærede sig enig i.

Jeg går ud fra at arresthuset har tilkendegivet eller vil tilkendegive dette over for personalet.

Hvad et eventuelt udsugningsanlæg i værkstedet angår, beder jeg arresthuset om at oplyse hvorfor dette ønske ikke er nævnt i brevet af 22. august 2002 blandt de ”påtrængte bygningsmæssige ændringer”.

2.4. Fritid og fællesskab

Arresthuset har siden inspektionen den 10. juni 1997 som allerede nævnt fået et fritidslokale. Her kan de indsatte spille bordtennis og motionere på den opstillede kondicykel. På tidspunktet for opfølgingsinspektionen stod der i fritidslokalet endvidere et fodboldspil hvor op til fire indsatte kan spille ad gangen.

De indsatte oplyste at der ikke er fastsat begrænsninger for hvor mange indsatte der kan benytte fritidslokalet samtidig. Der er normalt ca. fire indsatte i lokalet ad gangen. De indsatte oplyste at arresthuset har et billardbord i kælderens som de meget gerne ser taget i brug. De indsatte efterlyste endvidere en vægttræningsmaskine – med indbyggede blylodder – som tidligere har været opstil-

let i arresthuset og med hvilken de indsatte kunne styrke musklerne i ryggen. Hvis maskinen stadig findes i arresthuset, ser de indsatte også gerne at den tages i brug på ny. En af de indsatte oplyste at det på hans foranledning er blevet muligt at leje dvd-maskiner i Arresthuset i Ringsted. De indsatte ønsker en tilsvarende ordning indført i Arresthuset i Næstved. Den pågældende indsatte oplyste at de indsatte har fremført ønsket for ledelsen der dog har afvist dette af hensyn til orden og sikkerhed i arresthuset.

De indsatte har i det sidste år haft et stort ønske om et tekøkken eller lignende. De henviste til at de tidligere har haft en lille ovn til fri afbenyttelse.

Arresthuset oplyste at fritidslokalet bruges af alle indsatte – også af eventuelle isolanter (uden for fællesskabstiden). Også indsatte som er frivilligt enrumsanbragt, kan bruge lokalet idet arresthuset har fået tilladelse til – og har installeret – et overvågningskamera lige inden for indgangen til fritidslokalet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke aktivitetsmuligheder ud over kondicyklen de pågældende indsatte har i fritidslokalet når de opholder sig alene i rummet.

Jeg beder endvidere om at få tilsendt en kopi af den nævnte tilladelse.

Arresthuset bekræftede at der i arresthusets kælder står såvel et billardbord som den nævnte ”rygmaskine”. Denne vægttræningsmaskine hører efter arresthusets opfattelse til de redskaber som Direktoratet for Kriminalforsorgen ikke længere ønsker benyttet i kriminalforsorgens institutioner hvilket er grunden til at arresthuset ikke har imødekommet de indsattes ønske om at maskinen igen tages i brug. Derimod er arresthuset meget indstillet på at bytte et af de spil som på nuværende tidspunkt står i fritidslokalet, ud med billardbordet i en periode.

Arresthuset er for så vidt positivt indstillet over for de indsattes ønske om udlejning af dvd-maskiner. Arresthuset er dog i tvivl om Direktoratet for Kriminalforsorgens indstilling hertil og frygter at en eventuel investering vil kunne gå tabt. Det fremgår af husordenen for Arresthuset i Næstved at alle indsatte gratis kan låne radio med kassette og cd-afspiller hvorimod egen pc'er, radio, video, tv, spillemaskiner og gameboys m.m. ikke kan udleveres. Jeg forstår at arresthuset overvejer at stille et antal dvd-maskiner til rådighed for de indsatte på linje med de nævnte radioer med kassette og cd-afspiller – om end mod betaling.

I forbindelse med opfølgningen på min inspektion den 26. september 2000 af Arresthuset i Nykøbing Mors oplyste direktoratet i en udtalelse af 26. november 2001 at direktoratet i forbindelse med udmøntning af indstillingen fra februar 2001 fra den projektgruppe der havde overvejet muligheder til modvirkning af indsmugling, handel og brug af narkotika, ville overveje spørgsmålet om hvilken praksis arresthusene fremover bør følge med hensyn til udlevering af indsattes egne PlayStations. Direktoratet meddelte samtidig at direktoratet ville underrette mig når resultatet af disse overvejelser forelå. Jeg kan til orientering for Arresthuset i Næstved oplyse at Direktoratet for Kriminalforsorgen i brev af 18. september 2002 har oplyst mig om sine foreløbige overvejelser på dette område (direktoratets j.nr. SFK 02-1013-89; mit j.nr. 2001-4088-628 PH). I direktoratets overvejelser indgår muligheden for en (yderligere) begrænsning i udleveringen af de indsattes egne effekter til gengæld for en ordning hvor et sortiment af elektriske apparater stilles til rådighed for de indsatte i form af en lejeordning som økonomisk hviler i sig selv. Direktoratet har samtidig oplyst at ville vende tilbage til sagen over for mig ved udgangen af november måned i år.

Jeg har noteret mig arresthusets positive indstilling til de indsattes forslag om en udlejningsordning vedrørende dvd-maskiner.

Som det fremgår, overvejer Direktoratet for Kriminalforsorgen at indføre nye regler om udlevering af elektriske artikler inden for en overskuelig fremtid – regler som vil kunne omfatte dvd-maskiner. Jeg foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette spørgsmål i forbindelse med min opfølgingsinspektion af Arresthuset i Næstved.

Om fællesskab oplyste arresthuset på forespørgsel at arresthuset har foretaget indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen i henhold til den nye fællesskabsbekendtgørelse, men at arresthuset endnu ikke har modtaget en tilbage melding fra direktoratet herom. Arresthuset oplyste at de indsatte har fælles gårdtur, og at celledørene og dørene mellem etagerne er åbne hver aften mellem kl. 18.30 og 20.30. I dette tidsrum kan de indsatte opholde sig i fritidslokalet eller på cellerne – dog maksimalt fire indsatte i hver celle. Af arresthusets husorden af 24. september 2001 fremgår følgende under overskriften fællesskab:

”Ved fællesskab er celledørene åbne, eller efter arrestforvarerens bestemmelse kun cellefællesskab, max 4 indsatte i celle med låst dør.”

Efter fællesskabsbekendtgørelsens § 18, stk. 1 (Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002), skal arresthusets regler om fællesskab – herunder hvor mange indsatte ad gangen der må deltage i fællesskab i eventuelle fællesskabsrum eller på gangarealer og under gårdtur – indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse og i øvrigt fremgå af arresthusets husorden.

Jeg beder Direktoratet for Kriminalforsorgen om at oplyse hvad Arresthuset i Næstveds regler giver direktoratet anledning til.

3. Arresthusets besvarelse af spørgsmål i øvrigt

I brevet af 22. august 2002 oplyste arresthuset at hele centralvarmeanlægget og alle faldstammer i arresthuset er blevet udskiftet. Tilsvarende gælder el-installationerne i cellerne. Arresthuset oplyste endvidere at arresthuset har fået en ny indgang som giver de besøgende en mere ugenert adgang til arresthuset, og at der er etableret et nyt køkken til opvarmning af den dybfrosne mad fra Statsfængslet i Jyderup. Arresthuset oplyste desuden at der er ved at blive etableret et nyt badeværelse til personalet i kælderen.

Arresthuset oplyste om påtrængte **bygningsmæssige ændringer** at der er behov for etablering af kontor og mødelokale i tagetagen, ombygning af kontor – hvilket jeg forstår som arrestforvarerens kontor – og ændring af adgangsforholdene til kælderen således at (en del af) kælderen bliver sikret område; det sidste med henblik på etablering af tekøkken, vaskerum, et depot og edb-lokale til de indsatte. Arresthuset anførte endvidere at arresthuset har behov for en telefonboks til de indsatte, og at arresthuset på længere sigt ønsker mulighed for at etablere ”halv selvforplejning” således at arresthuset alene skal sørge for den varme mad. Arresthuset oplyste i den forbindelse at der løbende bliver indkøbt køleskabe til alle celler (ca. et køleskab pr. måned).

Om **vedligeholdelsesstandard** i arresthuset oplyste arresthuset vedrørende celleinventaret at standarden er blevet bedre, men at den aldrig bliver helt tilfredsstillende på grund af hurtig nedslidning. Arresthuset oplyste under opfølgingsinspektionen at arresthuset overtager de møbler som dommerkontoret og politimesteren udskifter.

Ved rundgangen fremtrådte arresthuset rimelig pænt vedligeholdt og rent. Cellerne – hvoraf tre blev besigtiget under opfølgingsinspektionen efter mit valg – er større end i mange andre arresthuse. De to gårde er små og giver derfor ikke mulighed for megen fysisk udfoldelse. De er nogenlunde pæne.

Arresthuset oplyste under opfølgingsinspektionen at $\frac{2}{3}$ af cellerne er i orden vedligeholdelsesmæssigt. Den sidste tredjedel er for så vidt malet inden for de sidste seks måneder, men disse celler trænger til en opfriskning idet de har for mange ridsemærker. På grund af belægningssituatio-

nen er det imidlertid et problem for arresthuset at ”få luft” til at foretage den nødvendige vedligeholdelse.

Jeg har noteret mig at arresthuset er opmærksom på at en del af cellerne trænger til vedligeholdelse med maling, men foretager mig i øvrigt ikke noget i den anledning.

Personalefaciliteterne er ikke gode. Mødelokalet i kælderens hvor samtalen med arresthusets ledelse fandt sted, er for eksempel trangt, lavloftet og absolut ikke hyggeligt.

Vedrørende arresthusets personalefaciliteter henviser jeg til det som jeg har anført nedenfor under pkt. 4.4.

Om **telefonering** oplyste arresthuset i brevet af 22. august 2002 at de ændrede regler på dette område har betydet en væsentlig stigning i omfanget af de indsatte brug af telefonen. At de indsatte nu skal betale for opringningerne, har ikke dæmpet forbruget.

Af arresthusets husorden (udstedt den 24. september 2001) fremgår følgende om telefonering:

”Der må ikke medbringes mobiltelefoner i arresten.

Alle indsatte har ret til at telefonere til sin advokat i den verserende straffesag. Disse samtaler kan foregå uden at personalet kan overhøre samtalen.

Undtaget varetægtsarrestanter med besøgs- og brevkontrol, har indsatte ret til at ringe 1 gang om ugen i 10 min. på et tidspunkt der aftales med personalet. Personalet kan dog i enkelte tilfælde give tilladelse til telefonering i et videre omfang, såfremt særlige forhold gør dette nødvendigt.

Den indsatte skal selv betale for alle telefonsamtaler ved at udfylde en blanket, hvorefter beløbet bliver trukket fra ved udbetaling af dusør m.v.”

Umiddelbart harmonerer oplysningerne i brevet af 22. august 2002 ikke med de begrænsede muligheder for telefonering som er indeholdt i husordenen. Jeg beder arresthuset om at uddybe de skriftlige oplysninger på dette punkt. Jeg beder endvidere direktoratet om en udtalelse om dette spørgsmål.

Om **aviser** oplyste arresthuset at der bliver holdt to aviser – Berlingske Tidende og Næstved Tidende.

Under min opfølgingsinspektion af Arresthuset i Vordingborg oplyste dette arresthus at alle kriminalforsorgens institutioner gratis modtager Kristelig Dagblad eller har mulighed herfor.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om Arresthuset i Næstved modtager Kristelig Dagblad. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om at oplyse om det forhold at denne avis ikke er nævnt sammen med de øvrige aviser som arresthuset holder, skyldes at Kristelig Dagblad forbeholdes arresthusets personale.

Om **udenlandske indsattes adgang til aviser og bøger mv. på deres eget sprog** har arresthuset i brevet af 22. august 2002 oplyst at det indtil videre er lykkedes at fremskaffe relevante aviser til udenlandske indsatte.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har tidligere i forbindelse med inspektion udtalt sig om den måde hvorpå de pågældende institutioner har forholdt sig til bestemmelsen i straffuldbyrdslovens § 58, stk. 3, og for så vidt angår adgangen til udenlandske aviser er det indgået i bedømmelsen heraf hvor stort et antal udlændinge de pågældende institutioner har. For institutioner hvor andelen af udlændinge til stadighed er stort, har direktoratet fundet at institutionen har pligt til abonnere på aviser på hovedsprogene. I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød udtalte direktoratet således:

” ...

Arresthuset oplyste endvidere, at de ved næstkommende møde med biblioteket vil forsøge at etablere en ordning, hvor der dagligt leveres i hvert fald en engelsk avis til arresthuset. Arresthuset overvejer endvidere muligheden for at modtage gratisavisen URBAN, som udkommer på engelsk.

Direktoratet skal udtale følgende:

Som nævnt ovenfor er spørgsmålet om aviser reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 58. For så vidt angår udenlandske indsatte fremgår det af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 58, at formålet med bestemmelsen er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Med formuleringen 'så vidt muligt' i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, er det forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

I 2001 udgjorde andelen af udenlandske indsatte i arresthuset i Hillerød 23,7 %. Til sammenligning udgør andelen af udenlandske indsatte i alle landets arresthuse i gennemsnit 13,9 %. På baggrund heraf, og under hensyn til at arresthuset har indsatte af meget forskellige nationaliteter, er det direktoratets opfattelse, at der skal findes 2-3 aviser på hovedsprogene engelsk, fransk eller tysk i arresthuset. Direktoratet tager til efterretning, at arresthuset i stedet for at abonnere på udenlandske aviser forsøger at etablere en ordning med det lokale bibliotek om levering af aviser på hovedsprogene.

Direktoratet har bedt arresthuset om en orientering om resultatet af mødet med biblioteket.”

I Arresthuset i Haderslev hvor det blev oplyst at knap 20% af arresthusets belæg til stadighed er udlændinge, fandt direktoratet at arresthuset levede op til forpligtelsen i § 58, stk. 3, ved indgåelse af en aftale med det lokale bibliotek om 1 gang ugentligt at modtage (gratis) tyske og engelske aviser, som tilgår biblioteket. Jeg meddelte at jeg tog det oplyste til efterretning og ikke foretog mig mere vedrørende udenlandske indsattes adgang til aviser, tidsskrifter og bøger mv. i dette arresthus.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Ringsted hvor antallet af udlændinge udgjorde 15,8% af det samlede belæg i 2001, anmodede direktoratet arresthuset om at overveje hvorledes arresthuset i højere grad kunne leve op til forpligtelsen i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, ved eksempelvis at indlede et samarbejde med det lokale bibliotek om fremsendelse af bibliotekets fremmedsprogede aviser fra den foregående uge.

Jeg beder Arresthuset i Næstved om at oplyse andelen af udlændinge i arresthuset og i lyset heraf oplyse hvad det ovenfor anførte giver arresthuset anledning til med hensyn til de udenlandske indsattes adgang til aviser på fremmedsprog.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der er bøger på fremmedsprog blandt de bøger som findes i arresthusets bogskab. Jeg går ud fra at de indsatte kan bestille bøger på fremmedsprog gennem bibliotekaren, og beder arresthuset om at oplyse hvor tit bibliotekaren kommer i arresthuset.

4. Andre forhold

4.1. Besøgsforhold

Besøgsrummet var som allerede nævnt bygget om efter min inspektion den 10. juni 1997 og det opfølgende besøg den 18. august 1998. Der er i tilknytning til besøgsrummet etableret et toilet og bad hvilket har gjort selve besøgsrummet noget mindre end før (rummet er på ca. 5 m²). Besøgsrummet er møbleret med to stole og et lille bord, en skibsbriks med en stofbetrukket skumgummimadrass og en lille åben reol på gulvet med bl.a. legetøj til eventuelle besøgende børn. Møblerne i besøgsrummet fremtrådte meget slidt med huller i betrækket. Dette gjaldt såvel stolene som madrassen. Belysningen udgøres af et loftsarmatur med lysstofrør. Der er ingen udsmykning – herunder billeder på væggen – i lokalet.

Der var umiddelbart ingen kondomer at finde i reolen som fremtrådte noget rodet. Jeg anbefalede i den forbindelse arresthuset at hænge et skab (med låger) op på væggen. Arresthuset oplyste at personalet udleverer kondomer – og lagner til briksen – i forbindelse med besøg efter de indsattes anmodning herom.

Jeg tilkendegav i den forbindelse at det efter min opfattelse er mest hensynsfuldt over for de indsatte hvis disse effekter findes i selve besøgsrummet og derfor kan anvendes uden at de indsatte

først skal anmode personalet om at udlevere effekterne. Jeg henstillede til arresthuset at sørge for at der (mindst) er placeret et kondom og et lagen i skabet i besøgsrummet før hvert besøg. Arresthuset oplyste at ville følge min henstilling.

Jeg går ud fra at der nu er kondom(er) og lagen/lagner til rådighed for de indsatte i besøgsrummet.

Besøgslokalerne i kriminalforsorgens institutioner skal efter § 3, stk. 1, i Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 376 af 17. maj 2001 (besøgsbekendtgørelsen) ”så vidt muligt være indrettet på en sådan måde, at der skabes en naturlig og venlig besøgsatmosfære”.

Besøgsrummets nyindrettede bad og toilet er nydeligt og pænt. (Se om anvendelsen heraf uden for besøgstiden under pkt. 2.1. ovenfor).

Besøgsrummet fremtrådte derimod noget trangt og rodet og lever efter min opfattelse ikke op til kravene i besøgsbekendtgørelsen om en naturlig og venlig besøgsatmosfære. Efter min opfattelse kan dette – ud over de slidte møbler mv. og den åbne reol placeret på gulvet – tilskrives belysningen og den manglende udsmykning.

Jeg henstiller til arresthuset at ændre besøgslokalet således at det får mere præg af hjemlig hygge.

Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

4.2. Undervisning

De indsatte klagede over undervisningen i arresthuset – både mængden og kvaliteten. Efter de indsattes vurdering er læreren ikke i arresthuset i de fem timer om ugen som arresthuset er tildelt. De indsatte ønskede endvidere undervisning i brug af og ved hjælp af edb. Arresthuset har kun almindelige skrivemaskiner

til brug for de indsatte. De indsatte klagede over at de som udgangspunkt kun bliver sat til at løse kryds- og tværsopgaver og ikke får nogen egentlig undervisning i dansk, matematik og eventuelt fremmedsprog. Én indsat efterlyste en mere aktiv erhvervsvejledning fra lærerens side.

Arresthuset oplyste at læreren kommer hver onsdag og er i arresthuset fra kl. 8 til cirka kl. 14. Arresthuset kunne således ikke forstå de indsattes klage over omfanget af den tilbudte undervisning. Hvad indholdet af undervisningen angår, oplyste arresthuset at læreren forsøger at gøre noget for alle de indsatte. Læreren udleverer således kryds- og tværsopgaver som led i sin undervisning, men hun bruger også almindelige skolebøger som hun låner til de indsatte på biblioteket. Efter arresthusets opfattelse er det svært at måle nogen virkning af denne form for undervisning. Arresthuset har i forbindelse med en evaluering af undervisningen som Direktoratet for Kriminalforsorgen iværksatte for ca. et halvt år siden, anført at ressourcerne efter arresthusets opfattelse anvendes bedre hvis undervisningen gives til færre indsatte. På denne måde kan effekten af undervisningen også måles. Hvad muligheden for edb til undervisningen angår, oplyste arresthuset at noget sådant efter arresthusets opfattelse forudsætter et selvstændigt lokale. Arresthuset ønsker som tidligere nævnt på længere sigt at indrette et edb-lokale i kælderen.

Inden jeg foretager videre, beder jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om nærmere oplysninger om den nævnte undervisningsevaluering.

4.3. Lægefaciliteter mv.

Før ombygningen af arresthuset fandtes i stueetagen et læge/forhørslokale på 8-9 m², jf. pkt. 2.3.4. i min rapport af 6. februar 1998 vedrørende min inspektion den 10. juni 1997.

Arresthuset oplyste under opfølgingsinspektionen at arrestforvarerens kontor på 1. sal (nu) anvendes som lægerum – ud over som kontor, soverum for den ene af de to funktionærer på nattevagt, samtalerum og pulterrum. Rummet er relativt lille – ca. 9-10 m² – og møbleret med (bl.a.) en briks, et skrivebord og et antal reoler. Bag ved kontoret er der i tilknytning til en lille gang et toilet med håndvask. Arresthuset udtrykte utilfredshed med disse forhold som arresthuset i øvrigt i forbindelse med ombygningen fik oplyst kun ville være midlertidige. Arresthuset oplyste at det på grund af svamp i tagkonstruktionen ikke har været muligt at indrette lokaler til personalet i arresthusets tagetage således som det har været (og er) planlagt.

Jeg forstår arresthusets oplysninger således at det nuværende arrestforvarerkontor – hvis og når de nævnte indretningsplaner bliver gennemført – vil blive anvendt udelukkende som lægerum.

I min rapport om min inspektion den 10. august 2001 af Arresthuset i Tórshavn anmodede jeg Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse vedrørende det forhold at der ikke er indrettet faciliteter for lægen, og at lægebesøg derfor, når disse ikke foregår hos lægen, må henlægges til cellerne. Direktoratet udtalte den 25. juni 2002 at det vil være at foretrække at der bliver skabt mulighed for indretning af faciliteter til lægebesøg i arresthuset (men at det ikke var muligt på daværende tidspunkt).

Inden jeg foretager videre, beder jeg direktoratet om en udtalelse om de ovenfor nævnte forhold i Arresthuset i Næstved – herunder forholdene for lægen.

Jeg beder endvidere direktoratet om oplysninger om de nævnte planer om udnyttelse af arresthusets tagetage og om det forventelige tidspunkt for planernes gennemførelse.

4.4. Andet

Også andre emner blev bragt på bane under samtalerne med de indsatte og (efterfølgende) med arresthusets ledelse.

Jeg viderebragte således de indsattes spørgsmål om renholdelse af arresthusets dynner og puder og kvaliteten af arresthusets sengelinned som de indsatte oplyste i mange tilfælde er hullet, de indsattes mulighed for at få ekstra kartofler/pasta/ris til den varme mad, arresthusets politik for indkøb af færdigretter i Statsfængslet i Jyderup (ifølge de indsatte køber arresthuset altid de billigste færdigretter), arresthusets sagsbehandlingstid i forbindelse med behandling af klagesager og i forbindelse med visitation af (ny)indsattes tøj og købmandens salg til de indsatte af for gamle varer.

Jeg rejste selv spørgsmål om revner i gulvet i arresthusets gårdtursareal, arresthusets terminer for indkøb af nye madrasser, biblioteksordningen (romankatalog) og pligten for arresthuset til at stille renevæske (og vejledning) til rådighed for de indsatte.

Arresthuset oplyste om disse emner (bl.a.) at en nyindsat bliver anbragt i en rengjort celle, og at madrassen, dynen og hovedpuden i den forbindelse bliver gået efter og om nødvendigt skiftet ud, at der kan forekomme huller i arresthusets sengelinned, men at dette problem ikke har større omfang, at de indsatte altid kan få ekstra tilbehør til den varme mad, men at de af praktiske grunde skal sige til før maden varmes op, og at arresthuset ingen indflydelse har på hvilke færdigretter der bliver leveret fra Statsfængslet i Jyderup (arresthuset kan dog bede om ikke at få fiskeretterne). Arresthuset oplyste desuden at færdigretterne koster det samme, og at lister fra Statsfængslet i Jyderup over den kommende uges mad sættes op på opslagstavlen af gangmanden. Arresthuset oplyste endvidere at arresthuset er enig med mig i at det er vigtigt at arresthusets sagsbehandlingstid i forbindelse med klagesager bliver så kort som mulig. Arresthuset oplyste tillige at arresthusets personale tilstræber at være fleksible i

henseende til visitation af tøj til nyindsatte – bl.a. således at enkelte ønskede klædningsstykker findes frem fra den pågældendes kuffert eller pose og udleveres til den indsatte efter en individuel visitation og uden at det næste besøg af direktoratets hunde afventes, at arresthuset er enig i at det er uacceptabelt hvis købmanden sælger varer til de indsatte efter ”sidste salgsdato”, og at noget sådant vil blive påtalt over for købmanden hvis det sker.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har en fast rutine for rensning af puder og dyner eller overvejer at indføre en sådan fast rutine.

Arresthuset oplyste endvidere at arresthuset er opmærksom på at der er revner i det støbte gulv i arresthusets to gårde, og at arresthuset har mulighed for selv at udbedre disse under instruktion af en fængselsfunktionær som er uddannet murer, at arresthuset indkøber madrasser så tit som muligt, men at arresthuset (bl.a.) må tage højde for at prisen på madrasser er steget efter at de hidtidige madrasser er blevet erstattet af de nye lux-madrasser. (Arresthuset oplyste i den forbindelse at arresthuset har modtaget den nye madrasvejledning fra Direktoratet for Kriminalforsorgen). Arresthuset var desuden enig med mig i at det er en god ide hvis biblioteket suppleres med (det senest udkomne) romankatalog.

Jeg går ud fra at arresthuset har udbedret eller snarest udbedrer revnerne i gulvet i de to gårde. Jeg går endvidere ud fra at arresthuset har foranlediget eller vil foranledige at arresthusets bibliotek udstyres med det sidst udkomne romankatalog og er opmærksom på dette forhold i fremtiden.

Jeg henstiller til arresthuset at gennemgå arresthusets sengelinned med henblik på at kassere eller reparere det linned hvor der er (større) huller.

På tidspunktet for opfølgingsinspektionen var der ikke renevæske på nogen af badeværelserne. Tilsvarende gælder den tilhørende vejledning i brugen heraf.

Jeg kritiserede under opfølgingsinspektionen arresthuset for dette forhold og henstillede til arresthuset at sørge for at der til stadighed er en flaske med renevæske – og en vejledning – til rådighed for de indsatte. Arresthuset tog min henstilling til efterretning.

Jeg afventer arresthusets svar på mit spørgsmål ovenfor om arresthusets procedure for rensning af dyner og puder.

Jeg beder endvidere arresthuset om at underrette mig om hvad der sker i anledning af min henstilling ovenfor vedrørende arresthusets sengelinned, men foretager mig i øvrigt ikke mere vedrørende de ovenfor nævnte forhold.

5. Rapportgennemgang

Jeg anmodede om arresthusets seneste 10 disciplinærsager forud for den 16. august 2002, dog ikke sager hvori arresthusets afgørelse var truffet før den 1. august 2001. Min anmodning omfattede både sager der var behandlet efter § 6 og § 7 i disciplinærstrafbekendtgørelsen.

Det blev under opfølgingsinspektionen oplyst at arresthuset aldrig har haft så mange disciplinærsager som i det sidste år. Arresthuset har ca. hver fjortende dag besøg af direktoratets hashunde, således også dagen før opfølgingsinspektionen, og hundene finder meget tit noget. Jeg modtog under opfølgingsinspektionen 10 sager som alle er forhørssager. Arresthuset oplyste i forbindelse med udlånet af sagerne at det under hensyn til den korte tid som havde været til rådighed for fremfindelse og kopiering ikke kunne udelukkes at der manglede nogle enkelte indberetningsrapporter i sagerne. (Jeg har efterfølgende modtaget de tilhørende rapporter i fire af de 10

sager efter min telefoniske anmodning herom). De 10 forhør er afholdt i perioden fra den 30. april til den 2. august 2002.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af notatpligt. Jeg har i undersøgelsen koncentreret mig om hvorvidt der i sagerne er gennemgående fejl. Enkeltstående fejl i sagerne er derfor som udgangspunkt ikke omtalt. Til arresthusets orientering vedlægger jeg en kopi af afsnittet om rapportgennemgangen i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Kolding som omfattede en fuldstændig gennemgang af disciplinærsager som var behandlet efter ikrafttrædelsen (den 1. juli 2001) af straffuldbyrdelsesloven.

5.1. Lidt om sagerne

Af de 10 sager vedrører de otte fund af hash mv. på cellen. (Fundet er i to sager direkte henført til tilstedeværelsen af direktoratets narkohunde). En sag vedrører fund af ulovligt indsmuglet medicin (med euforiserende virkning) mens den sidste sag vedrører fund af mobiltelefon på cellen. (I en af sagerne om fund af hash blev der tillige fundet et SIM-kort på cellen). I alle tilfælde er den indsatte blevet ikendt disciplinærstraf i form af straffacelle (fra tre dage i seks tilfælde til syv dage i to tilfælde). I alle tilfælde af fund af hash er det fundne blevet konfiskeret (dette gælder også sagen om fund af medicin), mens den nævnte mobiltelefon blev henlagt på depotet. I to af de 10 sager var den indsatte varetægtsarrestant.

Notaterne i forhørsprotokollen er fortløbende pagineret, og der henvises i det følgende til det pågældende sidetal i forhørsprotokollen. (Ingen af notaterne fylder mere end en side).

I en af sagerne om fund af hash på cellen havde den indsatte tillige anvendt upassende sprogbrug over for personalet. Han blev (samlet) ikendt 7 dages straffacelle (forhørsprotokollen s. 16/02). I protokollen henvises til ”rapporter af

15. juni 2002". Jeg har alene modtaget én rapport (rapport om upassende sprogbrug).

Jeg beder arresthuset om også at sende mig rapporten vedrørende fund af hash mv.

5.2. Om sagsbehandlingsmåden i arresthuset

De indsatte oplyste at disciplinærsagerne i arresthuset behandles under (aktiv) medvirken af arrestinspektøren, hvilket arrestinspektøren bekræftede under den afsluttende samtale. Det foregår på den måde at sagerne drøftes arrestinspektøren og arrestforvareren imellem inden arrestforvareren afholder forhør. Arrestinspektøren oplyste på forespørgsel at forholdet vel kan beskrives således at han træffer den reelle afgørelse i sagen efter indstilling fra arrestforvareren. Arrestinspektøren oplyste desuden at han indimellem medvirker som forhørsvidne (se nærmere herom under pkt. 5.6.).

5.3. Retsgrundlag

Reglerne om anvendelse af disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdeleslovens kapitel 11 (§§ 67ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscelle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1. Reglerne for afsonere i straffuldbyrdelesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen finder tilsvarende anvendelse på varetægtsarrestanter, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Det frem-

går af regelsættet at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger. To af de 10 sager vedrører som nævnt varetægtsarrestanter.

Direktoratet har i forlængelse af disse regler udstedt en vejledning om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen). På tidspunktet for behandlingen af de (fleste af de) konkrete sager som min undersøgelse omfatter, gjaldt vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 (som nu er erstattet af vejledning nr. 70 af 5. juli 2002).

De gældende regler er i alt væsentligt en videreførsel af de regler der gjaldt før straffuldbydelseslovens ikrafttræden.

De regler der gælder for behandling af disciplinærsager, finder også anvendelse i tilfælde hvor der anvendes andre reaktioner end disciplinærstraf som f.eks. udelukkelse fra fællesskab, udgangskarantæne eller overførsel til anden institution, jf. vejledningens pkt. 11, 3. afsnit (der ikke genfindes i den nye vejledning). Der har i intet tilfælde været tale om anvendelse af andre reaktioner end disciplinærstraf (i form af strafcelle).

5.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,

- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
  - 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9
- Stk. 5.* Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

5.5. Vejledning om den indsattes rettigheder i forbindelse med forhør

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal den indsatte ved forhørets begyndelse orienteres om sine rettigheder i forbindelse med forhøret, herunder fem nærmere angivne rettigheder.

Bestemmelsen i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, om vejledning om rettigheder ved forhørets begyndelse er med enkelte tilføjelser gengivet i disciplinærstrafvejledningens pkt. 4. I forlængelse heraf har direktoratet anført følgende:

”Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem, f.eks. ved afkrydsning i en fortrykt blanket.”

Det er i øvrigt under punkt 9 i vejledningen anført at notatet i forhørssagen (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 1) skal indeholde oplysning om hvad der er vejledt om.

I alle forhørsnotaterne er det i starten anført at den indsatte

”vejledes om sine rettigheder, herunder **retten til at lade sig bistå af andre**, til **aktindsigt**, til at **udtale sig**, retten til **ikke at godkende referatet** og til at **få udleveret en kopi** heraf [arresthusets fremhævelser; min bemærkning]”.

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 4, nr. 3, skal den indsatte ikke kun vejledes om retten til at udtale sig, men også om at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig.

Selv om det ikke fremgår, går jeg ud fra at den indsatte er vejledt om retten til ikke at udtale sig. Jeg går endvidere ud fra at arresthuset vil ændre teksten (som jeg går ud fra er en standardtekst der er lagt ind på edb) så det fremover udtrykkeligt fremgår at der er vejledt herom.

Jeg kan til orientering for arresthuset oplyse at Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med opfølgningen på inspektionen den 24. oktober 2001 af Arresthuset i Slagelse vedrørende spørgsmålet om vejledning om rettigheder har anført følgende:

”Direktoratet er enig i, at det ikke vil være i overensstemmelse med vejledningens punkt 4 at oplyse, f.eks. at ’den indsatte er orienteret om sine rettigheder’, også selv om der samtidig udleveres en vejledning til den indsatte. De enkelte rettigheder, som den indsatte er orienteret om, bør derimod udtrykkeligt fremgå af forhørsnotatet.

Der er i Klientsystemet taget højde for dette, idet alle de rettigheder, den indsatte skal orienteres om, er fortrykt i systemets forhørsdel. Når forhørslederen har vejledt den indsatte, markeres dette på skærmen. Systemet er opbygget således, at forhøret ikke kan afsluttes, hvis forhørslederen ikke har foretaget markeringen. Rettighederne bliver desuden optrykt på den udskrift fra forhørsdelen, som udleveres til den indsatte.”

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 4, nr. 4, skal den indsatte vejledes om ”retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt.”.

Arresthuset har anvendt formuleringen at den indsatte er vejledt om retten til ikke at godkende ”referatet”.

Selv om der ikke er tvivl om at der sigtes til – og dermed er vejledt om – gengivelsen af den indsattes forklaring, jf. også anvendelsen af ordet ”referatet” (og idet den indsatte i sagens natur ikke skal godkende alt det refererede i forhørsnotatet), vil det efter min opfattelse være rigtigst udtrykkeligt at anføre dette. Jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med ovennævnte præcisering samtidig vil overveje at præcisere (standard)teksten på dette punkt.

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 4, nr. 5, skal den indsatte vejledes om sin ret til (jf. § 9) at få udleveret en kopi af selve forhørsnotatet.

Ved arresthusets anvendelse af formuleringen ”heraf” der ligger i forlængelse af oplysning om vejledning om retten til ikke at godkende ”referatet”, jf. citatet fra forhørsnotatet ovenfor, fremstår det som om den indsatte alene er vejledt om retten til at få udleveret en kopi af referatet af (gengivelsen af) sin forklaring. Som nævnt lige ovenfor lægger jeg til grund at ”referatet” alene sigter til den indsattes forklaring og ikke hele forhørsnotatet.

Selv om der heller ikke her er tvivl om at der sigtes til (og således er vejledt om) retten til kopi af hele forhørsnotatet, bør det efter min opfattelse præciseres. Jeg går ud fra at det vil ske i forbindelse med ovennævnte præciseringer.

5.6. Forhørsvidner (arrestinspektøren som forhørsvidne)

Det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, 6. afsnit. Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

Vidnet var i intet tilfælde den samme som indberettede forholdet. I halvdelen af de 10 tilfælde var arrestinspektøren forhørsvidne.

Arrestinspektøren er arresthusets øverste ansvarlige. I det omfang arrestinspektøren ikke selv fungerer som forhørsleder, afholdes forhør på arrestinspektørens vegne og i henhold til delegation.

Efter vejledningens punkt 8 skal vidnet i tilfælde af efterfølgende uoverensstemmelse om afviklingen af forhøret kunne medvirke til en afklaring af uoverensstemmelsen.

Denne funktion varetages bedst af et vidne som er uden interesse i disciplinærsagens udfald, og som ikke personligt, ansættelsesmæssigt eller på anden måde er knyttet til de personer som i øvrigt medvirker ved forhøret. Dette generelle (og ideelle) synspunkt er dog ikke muligt at gennemføre i forbindelse med afholdelse af disciplinærforhør i et arresthus. Efter min opfattelse kan der

imidlertid med henvisning til det nævnte udgangspunkt rejses spørgsmål om hvorvidt arrestinspektøren kan medvirke som vidne ved et forhør.

Under henvisning til oplysningerne om den måde som disciplinærsager behandles på i Arresthuset i Næstved – hvorefter arrestinspektøren træffer den reelle afgørelse i sagen efter indstilling fra arrestforvareren (se ovenfor under pkt. 5.2.) – er det min umiddelbare opfattelse at arrestinspektøren i Arresthuset i Næstved ikke kan fungere som vidne.

Inden jeg foretager videre, beder jeg arresthuset og direktoratet om udtalelser om arrestinspektørens medvirken som vidne generelt og konkret.

5.7. Protokollen

Nærmere regler om den særlige protokol som skal anvendes, findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10. Heraf fremgår det at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering ”således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.”

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er tilføjet noget til et færdigt notat.

Forhørsnotaterne er i alle tilfælde holdt på en side, og siderne er fortløbende nummereret i overensstemmelse med bestemmelsen i vejledningens pkt. 10.

Kun i én sag (sagen i forhørsprotokollens s. 13/02) fylder notatet hele siden. Der er i intet af de øvrige ni tilfælde sat en lodret streg fra sidste sætning i notatet og ud.

Dette er en fejl.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom herpå i fremtiden.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal notatet bl.a. indeholde oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte (nr. 4). Datoen for afgørelsen er anført i alle tilfælde. Klokkeslættet er derimod ikke angivet i noget tilfælde.

Dette er en fejl.

I nogle tilfælde er det i notatet angivet at den ikendte disciplinærstraf (strafcelle) skal regnes fra et bestemt tidspunkt (på dagen for forhørets afholdelse). Jeg går ud fra at dette tidspunkt er sammenfaldende med det tidspunkt på hvilket afgørelsen er meddelt den indsatte.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på kravet om angivelse af klokkeslæt i fremtiden.

5.8. Begrundelse

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal notatet (som det fremgår af citatet af bestemmelsen under pkt. 4.4.) bl.a. indeholde oplysning om hvilke bestemmelser der er overtrådt (nr. 2). Det fremgår af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, fjerde pind, at det skal angives med ”loven, bekendtgørelsen og/eller den interne regel samt ved præcis angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra”.

Arresthuset har i de to tilfælde der vedrører varetægtsarrestanter, henvist til § 18, stk. 3, i bekendtgørelsen om ophold i varetægtsfængsel (og hvad den ikendte straf angår til varetægtsbekendtgørelsens § 35, stk. 1 – bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 med senere ændringer). Det drejer sig om sagerne i forhørsprotokollen s. 14 og 19/02.

Som nævnt ovenfor i pkt. 5.3. er reglerne i straffuldbyrddelsesloven om disciplinærstraf gjort anvendelige også på varetægtsarrestanter, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Selv om varetægtsbekendtgørelsen ikke (ligesom fuldbyrdelsesbekendtgørelsen) er ophævet, har straffuldbyrddelsesloven og de administrative regler i tilknytning hertil om behandlingen og afgørelsen af disciplinærsager derfor skullet anvendes også over for varetægtsarrestanter fra 1. juli 2001 hvor disse regler trådte i kraft.

Det er derfor en fejl at der er henvist til varetægtsbekendtgørelsen i disse to sager.

Der er i syv sager vedrørende de overtrådte bestemmelser (alene) henvist til straffuldbyrddelseslovens § 67, stk. 1, nr. 4 (om overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen). De syv sager vedrører besiddelse af hash mv. (forhørsprotokollen s. 10, 11, 12, 13, 15, 16 og 18/02).

Straffuldbyrddelseslovens § 67 indeholder kun ét stykke, men det er opdelt i flere undernumre (seks i alt). Det er derfor forkert at henvise til et stykke.

Bortset fra bestemmelsen i straffuldbyrddelseslovens § 67, nr. 2 – der indeholder såvel et gerningsindhold som kan overtrædes, som hjemmelsgrundlag for ikendelse af disciplinærstraf herfor – indeholder straffuldbyrddelseslovens § 67 ikke bestemmelser der kan overtrædes. Der burde derfor i de syv tilfælde yderligere have været henvist til lov om euforiserende stoffer og/eller genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 1 (og – i nogle tilfælde – yderligere til nr. 2).

Ud over at henlede arresthusets opmærksomhed på disse forhold, foretager jeg ikke noget vedrørende arresthusets henvisninger til de bestemmelser som anses for overtrådt.

Ud over oplysning om den overtrådte bestemmelse skal begrundelsen indeholde oplysning om den afgørelse der træffes i anledning af det disciplinære forhold. Ifølge vejledningens pkt. 9, femte pind, skal der angives en præcis hjemmel for den reaktion som disciplinærsagen resulterer i.

Straffuldbyrdslovens § 68 som arresthuset har henvist til i de ovenfor nævnte syv tilfælde, indeholder ikke hjemmel for ikendelse af disciplinærstraf, men angiver de enkelte former for disciplinærstraffe som kan finde anvendelse. Hjemmelsgrundlaget for ikendelse af disciplinærstraf findes i straffuldbyrdslovens § 67.

Når der anvendes disciplinærstraf, skal der derfor under den del der vedrører afgørelsen, ikke kun henvises til straffuldbyrdslovens § 68, men tillige til den relevante bestemmelse i § 67. Der skal herudover tillige henvises til enten § 69 eller § 70 alt efter om der er tale om bøde eller strafcelle, jf. pkt. 8.1.9.3. i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Kolding. Disse bestemmelser kan indføres i standardteksten.

I de nævnte syv sager burde der således i afsnittet om ikendelse af disciplinærstraffen have været henvist til straffuldbyrdslovens § 67, nr. 4, jf. §§ 68 og 70, idet der var tale om anvendelse af strafcelle.

5.9. Hjemmel, bevisbedømmelse og strafudmåling

Straffuldbyrdslovens § 68 har følgende indhold:

” ...

§ 68. Som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og strafcelle.

Stk. 2. Strafcelle kan dog kun anvendes for følgende forhold eller forsøg herpå:

- 1) Udeblivelse eller undvigelse,
- 2) indsmugling, besiddelse eller indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning,
- 3) indsmugling eller besiddelse af våben og andre personfarlige genstande,
- 4) vold eller trusler om vold mod medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 5) groft hærværk og
- 6) andre grove eller oftere gentagne forseelser.

Stk. 3. Disciplinærstraf i form af bøde og strafcelle kan ikendes i forening.

...”

Der er således med ikrafttrædelsen af straffuldbyrdelsesloven sket en begrænsning med hensyn til anvendelsen af strafcelle. Der kan anvendes strafcelle og bøde i forening.

I den tidligere nævnte sag der resulterede i en disciplinærstraf af strafcelle i syv dage (forhørsprotokollen s. 16/02), blev denne straf ikendt for besiddelse af hash mv. og for upassende sprogbrug over for personalet.

I beskrivelsen i notatet af den indberettede episode er indsatte citeret for (bl.a.) at have sagt ”fede svin – du er et dumt svin – jeg nakker dig fandme når jeg kommer ud”. Den indsatte har ifølge notatet under forhøret alene erkendt at han bl.a. har sagt ”fed gris” til den pågældende fængselsfunktionær, og har i øvrigt gjort gældende at der blev anvendt upassende sprogbrug fra begge sider.

I notatet har forhørslederen herefter noteret følgende:

”På baggrund af de i sagen foreliggende oplysninger findes det godtgjort, at indsatte har overtrådt lov om fuldbyrdelse af straf m.v. § 67, stk. 1, punkt 4, ved at have været i besiddelse af ca. ½ g. hash, en joint, sprøjte, kanyle, og noget hvidt pulver, samt anvendt upassende sprogbrug over for personalet.”

Ifølge disciplinærbekendtgørelsens § 8, stk. 5, 4. pkt., og vejledningens pkt. 9 skal notatet i forhørsprotokollen indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser. Det er i vejledningen anført at en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling). Desuden er det anført at der herudover er en generel pligt til at notere andre faktiske oplysninger der har betydning for sagens afgørelse, jf. offentlighedslovens § 6. I vejledningen anføres det herefter:

”... Formålet med disse regler er, at det altid skal være muligt efterfølgende dels at vurdere afgørelsens indholdsmæssige holdbarhed, dels at se, om de formelle regler er blevet overholdt. Det er derfor vigtigt, at notatet indeholder oplysninger om følgende:

- De faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. Der skal i notatet foretages en selvstændig gengivelse af de oplysninger, der findes i sagen. Det vil således ikke være korrekt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.
- Hvad der er anset for bevist og ikke bevist. Bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser, som den indsatte anses for at have overtrådt, jf. pind 4.
- Hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på.

...

- Baggrunden for en eventuel fravigelse af sædvanlig praksis med hensyn til strafudmåling.
...”

Arresthuset har, som det fremgår, i den konkrete sag med henvisning til de i sagen foreliggende oplysninger lagt til grund at den indsatte har anvendt upassende sprogbrug (hvilket den indsatte for så vidt også har erkendt). Det fremgår imidlertid ikke hvilket *nærmere* hændelsesforløb der hermed er lagt til grund.

Vold og trusler om vold mod f.eks. personalet er omfattet af § 68, stk. 2, men det er upassende sprogbrug ikke (medmindre det i det konkrete tilfælde kan henføres til nr. 6).

Inden jeg foretager mig mere vedrørende denne sag – som jeg endvidere ovenfor under pkt. 5.1. har udbedt mig yderligere oplysninger om – beder jeg arresthuset om en udtalelse om hvilke faktiske omstændigheder der er lagt til grund for afgørelsen om at den indsatte har anvendt upassende sprogbrug. Hvis den indsattes forklaring om hændelsesforløbet er lagt til grund for afgørelsen, beder jeg endvidere arresthuset om en udtalelse om strafudmålingen, jf. den almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsgrundsætning.

Der er hverken i straffuldbyrdelsesloven eller de administrative bestemmelser som Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, har udstedt i medfør heraf, en bestemmelse om anvendelse af sprogbrug (således som det var tilfældet i § 19, stk. 4, i den tidligere gældende fuldbyrdelsesbekendtgørelse). Heller ikke arresthusets husorden indeholder en bestemmelse om anvendelse af sprogbrug, jf. henvisningen i straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 6, til (strafbelagte) regler fastsat af institutionens leder.

Hvis den indsattes forklaring om hændelsesforløbet er lagt til grund for afgørelsen, beder jeg endvidere arresthuset om en udtalelse om hjemlen for at ikende en disciplinærstraf for dette forhold.

6. Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

7. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, politimesteren og Direktoratet for Kriminalforsorgen. Den endelige rapport sendes tillige til Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef